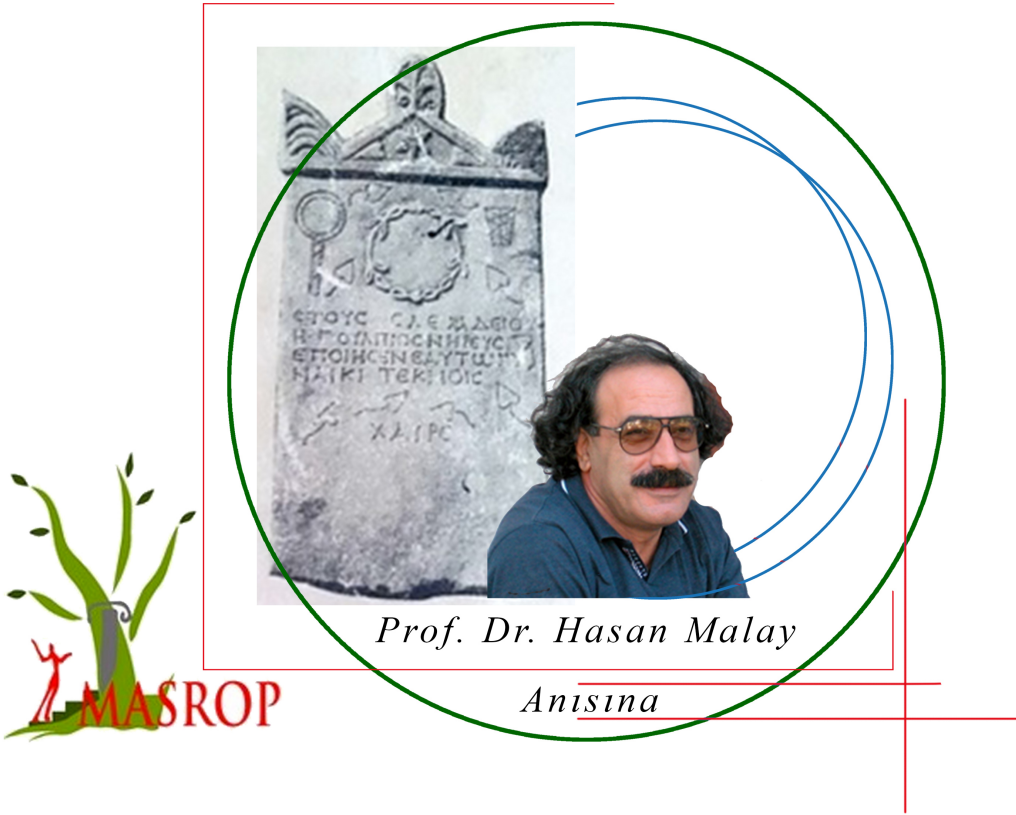

MASROP E-Dergi

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi

MASROP E-Dergi Cilt 16.1 Nisan 2022

© MASROP E-Dergi, 2022

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi
MASROP E-Dergi

E-Journal Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians and Conservator-Restorers

MASROP E Dergi Ulusal Hakemli bir elektronik dergidir

MASROP E Dergi is a National Refereed Journal

Türkçe olarak yılda 2 sayı (Nisan ve Kasım) yayınlanır
Published in Turkish annually in two issues (April and November)

Elektronik Site Sorumlusu / Web and Graphic Design
Selçuk Öztürk

E-Dergi Tasarım / E-Journal Design
Öğr. Gör. (MA) Ceren Baykan (TÜ); Prof. Dr. Daniş Baykan (TÜ)

Posta Adresi / Address
Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, I.
Bina, Kat 1, oda nu.: 106, Klasik Arkeoloji Laboratuvarı, Güllapoğlu Yerleşkesi
22030, Merkez / Edirne

Telefon / Phone
0-284-235 95 27 Dâhili: 1202

E-posta Adresi / E-mail
masrop.e.dergi@gmail.com

İnternet Adresi / Web Address
<http://www.masrop.org>
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/masrop>

ISSN: 1307-4008

Ön Kapak Tasarım
Ceren Baykan (TÜ)

Kapak Fotoğrafi
Uzantı: <https://www.arkeolojikhaber.com/>

Cilt 16 Sayı 1 NİSAN 2022

Yayımlanan makalelerin yayın hakkı saklıdır. MASROP E-Dergi’de yer alan makaleler (tekil veya toplu şekilde) basılı olarak çoğaltılamaz veya yayımlandığı sitelerden indirilerek, ticari veya başka bir amaçla dijital platformlarda paylaşılamaz. **Yayın etiği açısından yazarların (indirdiği pdf dosyayı doğrudan yüklemesi değil), personel sayfalarında ve *academia.edu* ve *researchgate.net* gibi açık akademik veri tabanlarında makalesinin yayımlandığı sayfanın uzantısını yüklenerek dosya ulaşımı vermesi uygundur.** Bilimsel yayınlarda kaynak gösterilerek alıntı halinde kısmi kullanımlar mümkün olmakla birlikte görsellerinin başka yayında kullanımı makale yazarının, görsel sahibinin özel iznine bağlıdır. Makalelerin yazın ve görsel içeriğinin etik ve yasal sorumluluğu yazar(lar)ına aittir. MASROP E-Dergi makalelerinin görselleri aksi belirtilmediği ve kaynak gösterilmediği sürece makalenin yazarına aittir.

© MASROP E-Dergi, 2022

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Daniş Baykan (TÜ) *Editör*
Dr. Ergün Karaca (TÜ) *Yardımcı Editör*
Ceren Baykan (TÜ) *Yayın Editörü*
Uğur Alanyurt (MSGÜ) *Yardımcı Yayın Editörü*

Onursal Yayın Kurulu / Honorary Editorial Board

Oktay Ekinci Onursal Başkan / *Honorary Chief Editor (Vefat 2013)*
Prof. Dr. Belkıs Dinçol (İÜ *emekli*)
Prof. Dr. Turan Efe (Şeyh Edebali Ü *emekli*)
Prof. Dr. Mehmet Özdoğan (İÜ *emekli*)
Prof. Dr. Nuran Şahin (Ege Ü *emekli*)
Prof. Dr. Elif Tül Tulunay (İÜ *emekli*)
Dr. Işık Şahin (TÜ *emekli*)
Dr. Aksel Tibet (İFEA İstanbul / *Vefat 2019*)

Alan Editörleri / Field Editors

Prof. Dr. Daniş Baykan (TÜ) - *Antik Çağ Arkeolojisi Alan Editörü*
Prof. Dr. Ayla Sevim Erol (Ankara Ü) - *Antropoloji Alan Editörü*
Prof. Dr. Gülgün Yılmaz (TÜ) - *Sanat Tarihi Alan Editörü*
Doç. Dr. Atilla Batmaz (Ege Ü) - *Önasya Arkeolojisi Alan Editörü*
Doç. Dr. Aliye Erol Özdzibay (İÜ) *Nüvizmatik Alan Editörü*
Doç. Dr. Emma Louise Baysal (Ankara Ü) - *İngilizce Dil Editörü*
Doç. Dr. Nil Orbeyi (MSGÜ) - *Mimarlık Alan Editörü*
Doç. Dr. Hasan Peker (İÜ) - *Hititoloji Alan Editörü*
Doç. Dr. Fatma Banu Uçar Çakan (İÜ) - *Koruma Onarım Alan Editörü*
Dr. Alper Yener Yavuz (Mehmet Akif Ersoy Ü) - *Paleoantropoloji Alan Editörü*

Dergimiz *Academic Search Complete, EBSCO, Academic Journal Index, WorldCat* ve *ASOS* gibi alan indekslerinde taranan “Alan İndeksleri Tarfından Taranan Hakemli Dergi” konumundadır ve Dergipark (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/masrop>) ve ana siteden (<http://masrop.org/>) eş zamanlı yayımlanmaktadır.

Hakem Danışma Kurulu / Advisory Board

Unvan ve soyadı alfabetik / Title and surname alphabetic

Prof. Dr. Sennur Akansel (TÜ)

Prof. Dr. Daniş Baykan

Prof. Dr. Demet Binan (MSGSÜ)

Prof. Dr. Sedef Çokay Kepçe (İÜ)

Prof. Dr. Ayla Sevim Erol (Ankara Ü)

Prof. Dr. Timur Gültekin (Ankara Ü)

Prof. Dr. Gül Işın (Akdeniz Ü)

Prof. Dr. Necmi Karul (İÜ)

Prof. Dr. Gülriz Kozbe (Batman Ü)

Prof. Dr. M. Sacit Pekak (Hacettepe Ü)

Prof. Dr. Hamdi Şahin (İÜ)

Prof. Dr. Ahmet Yaraş (TÜ)

Prof. Dr. Serdar Aybek (Celal Bayar Ü)

Prof. Dr. Asnu Bilban Yalçın (İÜ)

Prof. Dr. Özlem Çevik (TÜ)

Prof. Dr. Serra Durugönül (Mersin Ü)

Prof. Dr. Bekir Eskici (Gazi Ü)

Prof. Dr. Gül Gürtekin Demir (Ege Ü)

Prof. Dr. Kaan İren (Muğla Sıtkı Koçman Ü)

Prof. Dr. Zeynep Koçel Erdem (MSGSÜ)

Prof. Dr. Sevgi Lökçe (Atılım Ü)

Prof. Dr. Gürcan Polat (Ege Ü)

Prof. Dr. Gülsün Umurtak (İÜ)

Prof. Dr. Gülgün Yılmaz (TÜ)

Doç. Dr. Selim Ferruh Adalı (Ankara Sosyal Bilimler Ü) Doç. Dr. N. Çiçek Akçıl Harmankaya (İÜ)

Doç. Dr. Çiler Altınbilek Algül (İÜ)

Doç. Dr. Atilla Batmaz (Ege Ü)

Doç. Dr. Emma Louise Baysal (Ankara Ü)

Doç. Dr. Adnan Baysal (Ankara Ü)

Doç. Dr. Yener Bektaş (Ahi Evran Ü)

Doç. Dr. Başak Boz (TÜ)

Doç. Dr. Arzu Demirel (Mehmet Akif Ersoy Ü)

Doç. Dr. Yeşim Doğan (Ankara Ü)

Doç. Dr. Emre Erdan (AMÜ)

Doç. Dr. Cevdet Merih Ereğ (Gazi Ü)

Doç. Dr. Kenan Eren (MSGSÜ)

Doç. Dr. Melda Ermiş (İÜ)

Doç. Dr. Aliye Erol Özdzızbay (İÜ)

Doç. Dr. Lale Doğer (Ege Ü)

Doç. Dr. Bülent Genç (Mardin Artuklu Ü)

Doç. Dr. İlkan Hasdağlı (TÜ)

Doç. Dr. Gökhan Kağnıcı (Katip Çelebi Ü)

Doç. Dr. Hatice Kalkan (Tekirdağ N. Kemal Ü)

Doç. Dr. Semiha Kartal (TÜ)

Doç. Dr. Erkan Konyar (İÜ)

Doç. Dr. Hüseyin Köker (Süleyman Demirel Ü)

Doç. Dr. Dinçer Savaş Lenger (Akdeniz Ü)

Doç. Dr. Nil Orbeyi (MSGSÜ)

Doç. Dr. Aşkın Özdzızbay (İÜ)

Doç. Dr. Hüseyin Sami Öztürk (Marmara Ü)

Doç. Dr. Hasan Peker (İÜ)

Doç. Dr. Müjde Peker (İÜ)

Doç. Dr. Deniz Sarı (Bilecik Şeyh Edebali Ü)

Doç. Dr. Nazire Papatya Seçkin (MSGSÜ)

Doç. Dr. Ayça Tiryaki (İÜ)

Doç. Dr. Özgür Turak (İÜ)

Doç. Dr. Murat Türkteki (Şeyh Edebali Ü)

Doç. Dr. Fatma Banu Uçar Çakan (İÜ)

Doç. Dr. Özgü Çömezoğlu Uzbek (İÜ)

Doç. Dr. Derya Yalçıklı (Çanakkale 18 Mart Ü)

Doç. Dr. Nalan Damla Yılmaz Usta (S. Demirel Ü)

Dr. Ahmet İhsan Aytek (Mehmet Akif Ersoy Ü)

Dr. Mustafa Bilgin (Afyon Kocatepe Ü)

Dr. Baki Demirtaş (TÜ)

Dr. Öznur Gülhan (Ankara Ü)

Dr. Burcu Kırmızı (Yıldız Teknik Ü)

Dr. Ergün Karaca

Dr. Serdar Mayda (Ege Ü)

Dr. Alptekin Oransay (Anadolu Ü)

Dr. Hüseyin Murat Özgen (MSGSÜ)

Dr. Feyzullah Şahin (İzmir Demokrasi Ü)

Dr. Veysel Tolun (ÇOMÜ)

Dr. Alper Yener Yavuz (Mehmet Akif Ersoy Ü)

Dr. Fuat Yılmaz (TÜ)

Dr. S. Melike Zeren Hasdağlı (TÜ)

Cilt 16 Sayı 1 Nisan 2022 Hakemleri

Prof. Dr. Sedef Çokay Kepçe (İÜ)

Doç. Dr. Aşkın Özdzızbay (İÜ)

Doç. Dr. Müjde Peker (İÜ)

Doç. Dr. Özgür Turak (İÜ)

Dr. Ergün Karaca (TÜ)

Dr. Işık Şahin (TÜ emekli)

Dr. Feyzullah Şahin (İzmir Demokrasi Ü)

Dr. Veysel Tolun (ÇOMÜ)

Dr. Fuat Yılmaz (TÜ)

İçindekiler

MASROP E-Dergi Künye	ii
MASROP E-Dergi Yayın Kurulu / <i>Editorial Board</i>	iii
MASROP E-Dergi Hakem Danışma Kurulu / <i>Advisory Board</i>	iv
İçindekiler	v
Editörden	vi
Araştırma Makalesi	
İpek Dağlı The Representation of Versatility: A Possible Role of Aphrodite in Perge <i>Çok yönlülüğün temsili: Perge 'de Aphrodite 'nin Olası Bir Yönü</i>	1-15
Melih Gül Antik Çağ'da Styloslar ve Nif Dağı Kazısı Örnekleri <i>Styli in Antiquity and Examples from the Nif Mountain Excavation</i>	16-28
Ömer Can Yıldırım Mysia'dan Bir Grup Knidos Aphroditesi Tipinde Pişmiş Toprak Heykelcik <i>A Group of Knidian Aphrodit-Type Terracotta Figurines from Mysia</i>	29-41
Kitap / Yayın Tanıtımı	
Sevtap Gölgesiz Karaca Kitap Tanıtımı; <i>Tarih Öncesinden Cumhuriyete EDİRNE Üzerine Araştırmalar</i> , Editör: Ergün Karaca, Trakya Üniversitesi Yayın No: 269, 2021, ön sayfalar+512 sayfa, Karton kapak, ISBN: 978-975-374-313-6	42-45
Nuray Pehlivan Yayın Tanıtımı; Popüler Arkeoloji E-Dergisi "ArkeoDuvar"	46-47
Haber / Takdim / Duyuru	
Fatma Nihal Köseoğlu Haber; İÜ Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Arkeolojik Kazı ve Araştırmalar Toplantısı – 19	48-49
Basın Açıklaması; Arkeologlar Derneği İstanbul Şubesi'nin 21.03.2022 tarihli Basın Açıklaması: Darphane-İ Amire Binaları İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ni Tamamlar	50-51
Basın Açıklaması; Arkeologlar Derneği İstanbul Şubesi'nin 11.04.2022 tarihli Basın Açıklaması: Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Müzelerin Yönetiminin Milli Saraylar İdaresi Başkanlığına Devredilebilmesine İlişkin Kararname Değişikliği	52-54
Duyuru; "Arkeolojide Eski Soru(n)lara Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu"	55

Editörden

Dergimizin 2022 Nisan sayısını yakın zamanda kaybettiğimiz Prof. Dr. Hasan Malay anısına ithaf ediyoruz. Kendisi epigrafi ve Eskiçağ tarihi verileriyle arkeolojinin sosyal yaşam kısmına büyük katkılarda bulunmuştur. Emekliliği sonrasında kendi adıyla düzenlemiş olduğu internet sayfasında (<https://www.hasanmalay.com/>) Antik Çağ sosyal yaşamına dair birçok konu yer almaktadır.

Dergimizin 2022 Nisan sayısında “The Representation of Versatility: A Possible Role of Aphrodite in Perge (Çok yönlülüğün temsili: Perge’de Aphrodite’nin Olası Bir Yönü)”, “Antik Çağ’da Styloslar ve Nif Dağı Kazısı Örnekleri” ve “Mysia’dan Bir Grup Knidos Aphroditesi Tipinde Pişmiş Toprak Heykelcik” başlıklı araştırma makaleleri; “Tarih Öncesinden Cumhuriyete Edirne Üzerine Araştırmalar” adlı kitap tanıtımı; “Popüler Arkeoloji E-Dergisi ArkeoDuvar” yayın tanıtımı; “İÜ Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Arkeolojik Kazı ve Araştırmalar Toplantısı – 19” başlıklı haber; Arkeologlar Derneği İstanbul Şubesi’nin “Darphane-İ Amire Binaları İstanbul Arkeoloji Müzeleri’ni Tamamlar” ve “Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Müzelerin Yönetiminin Milli Saraylar İdaresi Başkanlığına Devredilebilmesine İlişkin Kararname Değişikliği” başlıklı iki basın duyurusu ve “Arkeolojide Eski Soru(n)lara Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu” duyurusu okuyucularımıza sunulmuştur.

Dergimizin kapsamına giren konulardaki kongre, sempozyum, konferans ve çalıştay gibi organizasyonların öncesinde duyuru olarak, gerçekleştirildikten sonra da haber olarak yer verilecektir. Bunun haricinde özellikle dergi kapsamındaki meslek odaları, enstitüler ve kurullar tarafından kültür varlıkları ve korumaya yönelik basın açıklamalarına da yer verilmesine özen gösterilecektir. 2022 Nisan sayısının işleyişine ve sürecine katkı sağlayan bilim insanlarına teşekkür eder, bilimle zenginleşen yarınlar dilerim.

Edirne, Nisan 2022

Gölgesiz Karaca, Sevtap,
Kitap Tanıtımı; “*Tarih Öncesinden Cumhuriyete EDİRNE Üzerine Araştırmalar*”, Editör: Ergün
KARACA, Trakya Üniversitesi Yayın No: 269, 2021, ön sayfalar+512 sayfa, Karton kapak,
ISBN: 978-975-374-313-6”, *MASROP E-Dergi* 16.1, 2022, 42-45.

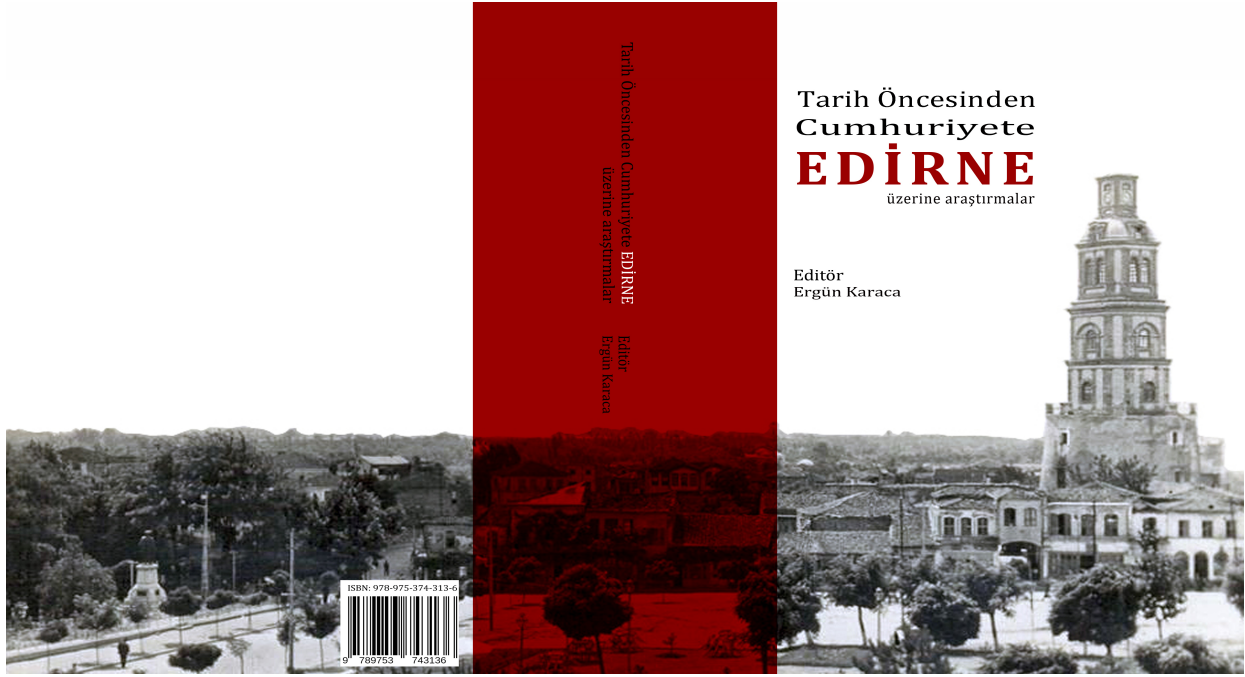

Kitap Tanıtımı

ISSN: 1307-4008

Tarih Öncesinden Cumhuriyete EDİRNE Üzerine Araştırmalar, Editör: Ergün Karaca,
Trakya Üniversitesi Yayın No: 269, 2021, ön sayfalar+512 sayfa, Karton kapak, ISBN:
978-975-374-313-6

Sevtap Gölgesiz Karaca*

Editörlüğünü Ergün Karaca'nın yaptığı *Tarih Öncesinden Cumhuriyete EDİRNE Üzerine Araştırmalar* kitabı¹; üçü yurtdışı, 13'ü ise, yurtiçinden olmak üzere toplam 16 yazarın katkılarıyla oluşturulmuştur. Arkeoloji, tarih ve sanat tarihi yazılarından meydana gelen eser, kronolojik bir sıralama ile Edirne'nin prehistorik döneminden cumhuriyet devrine kadar olan dönemine ışık tutmayı amaçlamıştır.

Kitapta yer alan yazıların konu başlıkları ve katkıda bulunan yazarların adları sırasıyla şu şekildedir: Tarih Öncesi Dönemde Edirne Merkez İlçesi/Burçin Erdoğan; Hadrianopolis, The City at the Intersection of the Rivers/Şahin Yıldırım; Frederick Barbarossa in Adrianople: The Conflict of Two Emperors in Thrace, 1189-1190/Alan V. Murray; A Comparison of the Battles of Adrianople (1205) and Philippopolis (1208)/Filip Van Tricht; Haçlı Ordularının Geçiş Güzergâhında Bir Kent: Adrianopolis (Edirne)/Sevtap Gölgesiz Karaca; Edirne'deki Selatin Camilerinde Mahfil Kullanımı/Bahriye Güray Gülyüz; Cultural and Political Narratives by the River: Edirne's Riverside and its Ottoman Architectural Heritage/ Panagiotis Kontolamos; Osmanlı Döneminde Edirne Çarşısı'nın Mekânsal Gelişimi/Yavuz Güner; Osmanlı Döneminde Edirne'de Okçuluk (XV-XVI. Yüzyıllar)/Hacer Ateş; XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Edirne

* Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Edirne/Türkiye, segolgesiz@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-9865-2290

¹ Yardımcı editörler: Ayşe Zamacı, Bahriye Güray Gülyüz, Sevtap Gölgesiz Karaca; İngilizce özet redaksiyon: Tuna Saylan; Kapak tasarımı: Ceren Baykan.

Medreseleri ve Müderris Tevcîhatı (Rumeli Kazasker Ruznamçelerine Göre)/Levent Kuru; Balkanlardaki Ajanlar: XIX. Yüzyıl Başlarında Fransız Gezgin, Asker ve Diplomatların Edirne Üzerine Yazıları/Bülent Akyay; Örnekleyen ve Örneklenen Ressam: Şehit Hasan Rıza (1858-1913)/Elvan Topallı; Edirne Vilâyet Sâlnâmelerine Göre Edirne’de Nüfus (1870-1903)/Tarık Sarıoğlu; Balkan Harbi Sonrası Edirne’de Osmanlı Hâkimiyetini Yeniden Tesis Etme Çabaları Bağlamında İcra Edilen Gezi ve Mitingler/Ayşe Zamacı; Millî Mücadele Dönemi’nde Cafer Tayyar Paşa’nın Edirne’deki Faaliyetlerinin The Times Gazetesi’ne Yansıması/Nesrin Akkor; Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Resim Sanatında Edirne Görünümleri/Gülgün Yılmaz.

Edirne’nin en erken devirlerdeki tarihinden, sonrasında ise, Hadrianopolis’ten başlayarak Edirne olmasına, Cumhuriyet dönemine değin uzanan serüveni; siyasi, sosyal, sanatsal, kültürel ve mimari açılardan ele alınmıştır. Eserde, Edirne’nin tarih öncesi dönemi ile ilgili bilgiler kısıtlı olmakla birlikte, yerleşim tarihinin Neolitik Dönem’e kadar uzandığı vurgulanmıştır. Sonraki dönemlerde ise kentin, bir Trak kabilesi olan Odrysler tarafından Uscudama, Odrysia veya Oreistias adıyla MÖ I. binyılda kurulmuş olduğu belirtilmiştir. Trakya Bölgesi’nde, Meriç (Hebros), Tunca (Tanzos) ve Arda (Ardakos) ırmaklarının kesiştiği yerde bulunan Edirne, Trakların tarih sahnesinden silinmesiyle esas önemini, Roma İmparatoru Hadrianus (MS 117-138) ile birlikte elde etmiş, sadece siyasi açıdan değil aynı zamanda üç nehrin kesişiminde yer alan kentin antikçağda özellikle nehir taşımacılığı ve ticaretle ön plana çıktığı da ifade edilmiştir. Yine kentin Hadrianopolis adıyla anılır olsa da farklı isimlere de sahip olduğu, özellikle Ammianus’tan hareketle Uscudama şeklinde kullanıldığı vurgulanmıştır. Bizans tarih yazarlarının ise, “Orestias”, “Orestia da ya da “Adrianopolis”, “Hadrianopolis” şeklinde kentin adını kullandıkları belirtilmiştir. Orta Çağ Latince kaynaklarında ismin Andranopolis, Andrinopolis, Antronopolis” ve “Andronopolis” gibi farklı kullanımları da olduğu vurgulanmıştır.

Ayrıca kentin Orta Çağ’da bir geçiş güzergâhında bulunmasına değinilmiştir. Erken dönemlerden bu yana oldukça verimli topraklara sahip olması, önemli ulaşım yolları üzerinde bulunması onun önemini bir kat daha arttırmış, ancak belki de çok çeşitli kavimlerin önemli güçlerin akınlarına sahne olduğundan, esas olarak “bir hudut bekçisi” konumunda olmuş, bununla beraber şehrin bereketli toprakları Orta Çağ kaynaklarına da yansımış, Adrianopolis’in verimli topraklara sahip oluşu hem büyüleyici konumu hem de etrafındaki kırsalın bereketi ile övgüye değer ve ünlü olduğu, iki güzel kıvrımlı nehir tarafından çevrelendiği ve bunların şehir için doğal korunak vazifesi gördüğü, heybetli duvarları ve kuleleriyle, içindeki yüksek saray yapılarıyla sanki gurur duyuyormuş gibi durmakta olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Bizans İmparatorluğu döneminde, Bizans aristokrasisinin çeşitli üyelerine de ev sahipliği yaptığı ifade edilmiştir. Bir Roma askeri yolu olan Via Militaris üzerinde yer alması da onu özellikle Orta Çağ boyunca çeşitli askeri orduların geçiş güzergâhı haline getirmiştir.

Orta Çağ’ın en önemli olaylarından biri olan Haçlı Seferleriyle alakalı olarak da şehrin önemi vurgulanmıştır. Haçlı Seferleri döneminde 1096 yılından 1190 yılına kadar son derece iyi organize olmuş büyük Haçlı ordularını ağırladığı, 1190 yılında Kutsal Roma İmparatoru Friedrich Barbarossa ve beraberindeki Alman orduları tarafından kentin de dâhil olduğu büyük bir Trakya kuşatması gerçekleştiği ve 14 hafta boyunca buranın da dâhil olduğu pek çok Trakya kentinin işgal edildiği vurgulanmıştır. Yine İmparator Friedrich Barbarossa’nın iki taraf arasında yaşanan çatışmalar neticesinde Bizans üzerine bir Haçlı Seferi düzenlenmesi vurgusunu da oğluna yazdığı bir mektup ile yapmış olmasından hareketle, Balkanlarda yaşanan bu gerginliğin Adrianopolis’te de devam ettiği, sonraki yıllarda Konstantinopolis’in (İstanbul)

düşüşü (1204) ve Bizans’ın büyük darbe alışının sinyallerinin böylece Adrianopolis’ten verildiği üzerinde durulmuştur.

Kitapta kentin tarihi araştırmalarına katkıda bulunacak mahiyette önemli bilgilerin verildiği bir başka başlık ise, Kutsal Roma İmparatoru Friedrich Barbarossa’nın Adrianopolis’ten geçişi ile alakalıdır. Friedrich’in ordusunda bulunan ve ülkesine sağ salim dönebilen bir Haçlı, Gamburg Lordu II. Beringer’in yaptırdığı, günümüzde Almanya’da yer alan Gamburg Kalesi duvarlarında savaş sahnesine yer veren ve muhtemelen Edirne tasvirini içeren duvar resimlerinin yer aldığı anlaşılmaktadır.

Eserde vurgulanan bir başka husus ise Latin hâkimiyetinin kurulması ile alakalıdır. Kent, XI. yüzyılda Haçlı Seferleri sırasında, büyük orduların geçişine sahne olmuş, XIII. yüzyılda, Konstantinopolis’in Latinlerin eline geçmesi Adrianopolis’in de değişim içine girmesine sebep olmuş ve böylece Dördüncü Haçlı Seferi sırasında, 1204’te Konstantinopolis’in alınışının ardından şekillenen birçok yeni siyasi oluşumdan biri olarak Trakya’da Adrianopolis merkezli ve diğer Latin devletlerine nazaran nispeten kısa ömürlü bir prinkepslik kurulmuştur. 1206 yılında kurulan bu prinkepslik hem imparatorluğa hem de Venediklilere bağlı feodal bir oluşum olarak karşımıza çıkmış, devamlı surette askeri ve siyasi mücadelelerin yaşandığı kentte XIV. yüzyıla gelindiğinde ise, yüzyılın ilk yarısında Bizanslıların burayı Bulgarlara karşı savunmak durumunda kalmış oldukları belirtilmiştir.

Osmanlı öncesi döneminin ardından, Türk hâkimiyeti dönemiyle ilgili yazılar kitapta önemli bir yer tutmakla birlikte, bu kısımda asıl vurgulanmaya çalışılan husus, Bizans döneminden sonra Osmanlı Devriyle birlikte yaşanan değişim ve dönüşümdür. Türklerin XIV. yüzyılda Adrianopolis’i ele geçirmeleri ve Osmanlı devletinin başkenti haline getirmeleri şehrin tarihinde bir dönüm noktası olmuş, böylece I. Murad öneminden itibaren “Edrene/Edrine” olarak anılan kent, muhtemelen XVIII. yüzyıldan itibaren “Edirne” diye adlandırılmaya başlanmış, Osmanlılar tarafından fethinden itibaren Edirne, Osmanlı İmparatorluğu’nun başkenti ve yönetim merkezi olmasının yanı sıra, aynı zamanda tüm bölge için de önemli bir ticaret merkezi olmuştur. Sonraki dönemlerde padişah sarayının İstanbul’a taşınmasından sonra bile şehir, imparatorluğun savaşçı geçmişinin bir sembolü olarak Osmanlı geleneğinde çok önemli bir yer işgal etmiş, çok sayıda kayda değer anıtla bezenmiş ve bugün Osmanlı mimarisi ve sanatını yansıtan bir açık hava müzesi niteliğinde olduğu vurgulanmıştır. Şehrin Tunca Nehri boyunca kalan kısmı ve orada ayakta duran, harika bir doğa ve mimari manzara oluşturan etkileyici anıtları ikinci saray, Muradiye Camii, Beyazıt Külliyesi, Gazi Mihal Bey Camii ve daha pek çok anıtla Osmanlı seçkinlerine siyasi ve dini statülerini göstermeleri için büyük fırsatlar sunmuştur.

Kitapta, şehirdeki dini mimari ile ilgili bir takım spesifik özellikler vurgulanmış, Osmanlı padişahlarının XVII. yüzyıl itibarıyla İstanbul’dan uzaklaşarak Edirne’de ikamet etmeye başlamaları ile birlikte şehirdeki selatin camilerinin padişahların ihtiyaçlarına göre güncellenmesiyle giderildiği, bu eserlere hünkâr mahfilleri eklemek suretiyle kamu nazarında geçmiş zamanların muzaffer sultanları ve onların menkıbevi şahsiyetleriyle maddi ve manevi bir bağ kurma imkânı elde ettikleri ifade edilmiştir.

Osmanlı şehirlerinin en önemli mekânlarından biri olan çarşıya değinilen kısımda ise, bu konu Osmanlı toplumunun sosyo-kültürel yapısının bir yansıması olarak değerlendirilmiş, mimari açıdan ele alınmıştır. Yine bir başka yazıyla Türk savaş sanatında büyük yeri ve önemi olan

okçuluk faaliyetlerinin Edirne’de de gerçekleştiği belirtilmiştir. Osmanlıların Rumeli yakasına geçişiyle birlikte devletin yeni başkenti Edirne olmuş, Edirne’de okçuluk faaliyetleri, şehirde ok ve yay yapımı ile birlikte atış talimleri, ok meydanları ve okçular hakkında bilgiler verilmiştir. Şehirde Osmanlı döneminde kurulan Medreselere dair anlatımın yer aldığı kısımda, Osmanlı Devleti’nin ikinci başkenti ve devletin en önemli bilim ve kültür merkezlerinden biri olan Edirne’de zamanla birçok medrese kurulmuş ve özellikle XVI. ve XVII. yüzyılda Edirne’de faaliyet gösteren medreseler incelenmiştir.

Yabancıların imparatorluğun son dönemlerine doğru Osmanlı şehirlerine karşı artan ilgilerine paralel olarak düzenledikleri seyahatlerin anlatıldığı yazıyla Edirne tarihinin önemli bir dönemine ışık tutulmuştur. Özellikle Edirne şehrinin zaman içerisinde bu Fransız gezginlerden bazılarını misafir etmiş olduğu, XIX. yüzyılın başlarında Edirne’ye gelen bazı Fransız gezginlerin şehir hakkında verdiği bilgileri ve gözlemleri anlatılmıştır.

Edirne’nin son dönemlerine dair yazıların yer aldığı başlıklardan bir diğeri ise I. Balkan Harbi esnasında kaybedilip sonrasında geri alınan şehre düzenlenen geziler ve burada yapılan mitingler hakkındadır. Ayrıca yabancı gazetelerin verdiği bilgiler de kitapta konu edilmiş, Millî Mücadele döneminin önemli isimlerinden biri olan Cafer Tayyar Paşa’ya onun Yunanlara esir düştüğü döneme kadar Edirne’de bulunduğu döneme dair İngiliz The Times gazetesine yansıyan haberlere yer verilmiştir. Edirne Nüfusuyla alakalı bilgiler bulabileceğimiz bir diğer yazıda Edirne Vilayeti dâhilinde bulunan sancaklar, kazalar, nahiyeler ve karyeler ile ilgili birçok bilgiyi içerisinde bulunduran salname konusuna değinilmiştir. Edirne Vilâyet Sâlnâmesinde geçen nüfus hakkında bilgi verilmiştir. Edirne’de resim faaliyetleriyle alakalı olarak da Mekteb-i Bahriye mezunu asker ressamından biri ve Avrupa’ya giden, uzun süre İtalya’da kalan ressam Hasan Rıza’nın resimleri yorumlanmış, son olarak da Osmanlı İmparatorluğu’nun son devirlerinden cumhuriyete uzanan yolda Edirne’nin konu edildiği resimler ve değişen kent dokusu bu resimler üzerinden yorumlanarak ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Kitap pandemi döneminde oluşturulduğundan katkıda bulunmayı taahhüt eden ve adı geçen özel dönem ya da sağlık sebepleri dolayısıyla katkıda bulunamayan çeşitli yazarların bulunamayışıyla da özellikle kentin tarihinde önemli bir dönüm noktası olan Hadrianopolis Savaşı ile Bizans dönemine yer verilemeyişi bir eksiklik olarak göze çarpmakla birlikte, eserin önemli bir boşluğu doldurduğu bir gerçektir. Edirne kent tarihine yönelik yapılan sempozyum, çalıştay, basılı eser gibi akademik faaliyetlerde Edirne’nin Osmanlı öncesi dönemi ya çok az ele alınmakta ya da tamamen göz ardı edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, özellikle Osmanlı öncesi döneme ait yazıların yer aldığı kitabın Edirne tarihi araştırmalarında önemli bir boşluğu doldurduğu görülmektedir. Adı geçen eserin başta kent tarihi ile ilgili çalışmalar olmak üzere, Edirne tarihi araştırmalarına faydalı olacağı düşünülmektedir.